

årgång 17 ● nr 2-2004

nattvakan

Nattvakan

*utges av Hudiksvallsregionens fågelklubb (HFK).
Tidningen utkommer med två nummer årligen
och erhålles av samtliga medlemmar i HFK.
Årsavgiften för medlemskap är för närvarande
70 kronor och insättes på pg. 88 94 30-5.*

Hudiksvallsregionens fågelklubb

är lokalklubb till Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening (GLOF). Medlemskap i HFK är dock oberoende av medlemskap i GLOF. HFK:s verksamhetsområde utgörs av Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner.

Lokalklubben har till syfte att samlar och stimulera intresset för fågelfaunan och skyddet av fågelmiljön i Hudiksvalls och Nordanstigs kommuner. Dessutom skall föreningen verka för att sprida kunskap i fågel frågor genom kursverksamhet och exkursioner. Föreningen skall vara ett forum där medlemmarna inspirerar och informerar varandra. En viktig uppgift för föreningen är att vara drivande i vissa frågor med anknytning till fågelskydd.

Styrelse

Ordförande: Mats Sundkvist, Båtmansvägen 6
824 40 Hudiksvall, Tel. 0650-16729

Vice ordförande: Maria Dunder, Storgatan 52 A
824 23 Hudiksvall, Tel. 0650-13772

Sekreterare: Karin Svensson, Blockvägen 16 F
824 34 Hudiksvall, Tel. 0650-175 37

Kassör: Lars-Göran Lindström, Slättervägen 13
824 40 Hudiksvall, Tel. 0650-141 21

Övrig ledamot: Bo Fagerström, Dalgatan 10
824 42 Hudiksvall, Tel. 0650-59 51 58

Suppleant: Niclas Vallin, Bergevägen 9
820 77 Gnarp, Tel. 0652-141 20

Suppleant: Kristina Sjöström, Välsta 62
824 94 Hudiksvall, Tel. 0650-74 30 87

Följ med HFK på exkursion

Hudiksvallsregionens fågelklubb har ett digert utflyktsprogram under alla årstider.

Tryckt av:
S-tryck
Skutskär

Sett i markerna våren-sommaren 2004

Mats Axbrink

PERIODEN KARAKTÄRISERADES AV EN RÄCKA ovanliga fågelarter, tyvärr hade många av rariteterna en förmåga att dra vidare ganska hastigt. Till den absolut ovanligaste fågeln får vi nog räkna den hanne vitnackade svärta som upptäcktes på Gran i slutet av maj i samband med TV-inspelning för Mitt i Naturen. Typiskt nog, när det dyker upp en raritet, så hittas det fler på samma ställe, eller vad sägs om storlabb, skärnsnäppa och flertalet smalnäbbade simsnäppor. För storlabben var det faktiskt bara 2:a fyndet i Hälsingland och vad jag vet så var det första gången som skärnsnäppa sågs på våren i landskapet. Sett i detta sammanhang så var de alltså ännu större sensationer än den vitnackade! I sammanhanget får inte glömmas bort att på samma ö hade veckan innan siktats två hannar svarthakade buskskvättor.

Våren hade dock börjat bra med bland annat hela fem olika pilgrimsfalkar som sträckte norrut över vårt

Fortsättning sidan 24

INNEHÅLL NR 2 – 04

**Sett i markerna
våren-sommaren 2004** 3
Mats Axbrink

**Digiscoping i Stordalen och
Kärkevagne** 4
Lars Göran Lindström

Hornslandet-Ekopark 11

Fjällgåsrappport 17
Lars Göran Lindström

Tisdagsexkursioner 18
Karin Svensson

Tjejskådning 21
Annica Brun

Tävling 22
Karin Svensson

En dag på havet 25
Mats Sundkvist

Program 27

*Fotopå denna sida. Spetsbergsgås
Lars-Göran Lindström*

*Foto på framsidan. Blåhake
Lars-Göran Lindström*

*Foto på baksidan. Sädesärsla
Lars-Göran Lindström*

Smalnäbbad simsnäppa. Foto: Lars-Göran Lindström.

Digiscoping i Stordalen och Kärkevagge

Lars Göran Lindström

Efter att ha tagit cirka 7000 kort i Hudiksvalls omgivningarna så har jag fått bra bilder på de flesta arter som finns runt oss. Därför passade jag på att försöka knäppa några fjällarter när jag var på den årliga visiten i mina före detta hemtrakter, Kiruna.

FÖRSTA TUREN GICK TILL STORDALEN, ett fågel- skyddsområde en mil öster om Abisko. Det består omväxlande av ganska stora myrar och många små sjöar och däremellan frodig björk- skog. Området är ganska lätt att ta sig till där

det ligger mellan Norgevägen och Torne träsk. Målet för resan var att få bra bilder på bland annat smalnäbbad simsnäppa.

Dagen började mycket bra, för det var ett strålande solsken, när jag steg på bussen vid

järnvägsstationen i Kiruna. Efter tio dagars dåligt väder hade det äntligen slagit om och ett högrtryck dominerade.

Fjällbjörkmätarlarven

Efter bara ett par minuters resa började jag att förstå vad årets invasion av fjällbjörkmätarlarven hade ställt till med. Hela skogen var fullständigt kaläten. Det fanns inte ett björklöv så lång ögat kunde se. Visserligen hade jag tidigare märkt att en del av skogen runt Kiruna hade varit angripen men att omfattningen var så stor kunde jag inte ana. Under den åtta mil långa bussresan kunde man knappt se en enda björk som inte var alldeles renäten. Några unga plantor hade klarat sig men annars såg det ut som mitt i vintern, inte ett löv. Jag hörde senare att det var det största angreppet på över 50 år.

Vissa år angrips fjällbjörken av massangrepp från fjällbjörkmätarens larver. De gamla träden drabbas hårdast och många av dessa dör. Det är precis som när det gäller skogsbrand, det sker en föryngring av trädbeståndet. Fjällbjörken är dock inte helt försvarslös mot angreppet. Inom loppet av ett par dagar reagerar björken, näringsinnehållet i bladen sänks och halten av försvarsgifter höjs. Om fjällbjörken överlever behåller den sin höjda försvarsberedskap åtminstone fyra eller fem år efter att den avlövats av mätarlarven. Många björkar kan också få en ny omgång löv vilket märktes tydligt två veckor senare, när jag gjorde min nästa tur. Det var då betydligt grönare. Inget ont som inte har något gott med sig. Som fotograf var det ju helt perfekt med de kalätta björkarna. Fåglarna hade inget lövverk att gömma sig i utan

Kaläten fjällbjörkskog vid Stordalen sommaren 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

Småspov vid Stordalen sommaren 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

visade sig helt öppet på de nakna grenarna. Dessutom fanns det ett överflöd av mat så fjällbjörkskogens fåglar måste ha haft ett mycket lyckat häckningsår.

Smalnäbbade simsnäppan

Målet var som sagt att kunna få bra bilder på smalnäbbade simsnäppan och efter en promenad på bara 500 meter hittade jag den första liggande i en liten vattenpöl på en myr.

Det skall direkt sägas att simsnäppan är en mycket tacksam fågel att fotografera, man kan komma väldigt nära utan att man skrämmer i väg den. Jag kommer ihåg den första

jag såg, när jag stod och fiskade i en fjällsjö. Plötsligt låg det något som jag aldrig hade sett förut i en liten pöl alldeles intill mig, helt orädd, snurrade runt och snappade insekter på vattenytan.

För säkerhets skull, som jag alltid gör, började jag att knäppa genom tubkikaren med min digitalkamera på ganska behörigt avstånd. Jag smög närmare och närmare och till sist var nog inte avståndet mer än cirka tio meter, men fågeln låg lugnt kvar. Jag fick som jag tycker själv, många fina bilder av fågeln. En av bilderna som jag tog kan ni se på den första sidan av artikeln.

Småspoven

Nöjd vandrade jag vidare, såg en stenfalk flyga förbi, tog några bilder på gulärta och bergfink innan jag hörde en fågel varna kraftfullt och intensivt. Efter en del funderande kom jag på att det måste vara en småspov som stod för det intensiva ljudet.

Ganska snart såg jag fågeln stå på en kulle nära en lite större sjö. Först började den lite oroligt att flyga omkring men efter en liten stund slog den sig ned på lagomt knäppavstånd. Upp med tuben, fram med kameran och sedan var det bara att knäppa så många bilder tills det att man var nöjd. Snabbt gick jag därifrån för det var uppenbart att det var en häckning och jag ville inte störa i onödan.

Blåhaken

Redan förra året fick jag några ganska bra bilder på fjällets näktergal, blåhaken. Men bilderna var ingen femma och förhoppningen när jag åkte i väg till Stordalen var att få ännu bättre bilder på den vackra fågeln, men det skulle visa sig inte vara helt lätt. Redan i skogen runt Kiruna C hade jag försökt och misslyckats flera gånger. Så blev fallet även nu. Visserligen fick jag jättebra bilder både på hona och på ungar men inte på någon vackert färgad hane.

För att ta mig tillbaka till Kiruna måste jag åka tåg. Problemet var att tåget inte stannade vid Stordalens station utan jag måste gå en mil till Abisko. Efter att ha traskat på **mycket** blöta myrar, ändå var detta några dagar innan det verkliga skyfallet kom som bland annat raserade en bra bit utav vägen, beslutade jag mig för att gå efter vägen till Abisko.

En fjällvråk seglade förbi och en varfågel satte sig på för stort avstånd för att kunna fastna på plåten och mängder av blåhake hördes och sågs överallt efter vägen men hur jag än försökte fick jag inget bra läge för foto-grafering.

Men så äntligen, bara tio meter från vägen såg jag en ivrigt varnande blåhakehane. Den

var ibland så nära att jag inte ens kunde få in skärpan på tuben. Den hoppade hela tiden omkring på de kala grenarna men som tur var stannade den vissa gånger till en liten längre stund så att jag kunde få nästan perfekta bilder, där den visade upp sitt vackert färgade bröst. Äntligen en femma på blåhake. Blåhaken på framsidan är en av bilderna som jag kunde ta. Synd bara att vi inte har råd att trycka tidningen i färg för den är betydligt vackrare så, jag lovar.

Kärkevage

Två veckor senare gjorde jag ytterligare en tur, denna gång lite längre västerut, en mil från Riksgränsen. Målet var ringtrastarnas dal, Kärkevage. På ena sidan av dalen går en vandringled till Rissajaure eller Trollsjön, som är den sjö i Sverige som har det största uppmätta siktdjupet. Om man klättrar upp efter bergssidan kan man se botten på sjön, som är 34 meter djup. I sjön finns varken fisk, alger eller plankton. Detta gör att siktdjupet blir så enormt.

Kärkevage är en av vår fjällvärlds märkligaste dalar. Namnet, som på nyare kartor stavas Geargevaggi, är samiska och lär betyda den steniga eller blockrika dalen. De flesta blocken är stora som sommarstugor och åtskilliga som stora villor. Ett halvdussin är fullkomligt gigantiska.

Ringtrast i ringtrastarnas dal, Kärkevagge sommaren 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

I ännu bättre väder, snarare sämre för det var egentligen alldeles för varmt, följde jag leden mot sjön. Jag gick dock inte ända fram, för jag skulle inte titta på sjön utan jag letade ju efter ringtrast. Inte en ringtrast på hela vägen, Överhuvud taget väldigt artfattigt. Jag såg bara gråsiska, stenskvätta och ängspiplärka. Jag korsade dalen och började att gå tillbaka. Nu blev plötsligt terrängen en helt annan. Stora och mindre stenblock låg överallt så det var nästan omöjligt att ta sig fram. Många omvägar fick göras. Det dröjde dock inte länge förrän jag såg den första ringtrasten. Plötsligt såg och hörde jag ringtrastar överallt. Det var dock bara ett problem, man såg dem först när man skrämt upp dem från deras födosök på marken och när de väl flög, flög de iväg långa sträckor, så att få något kort på någon verkade ganska omöjligt. Men turen stod mig bi. Ett ivrigt spanande med kikaren gav resultat. En fågel satt alldeles stilla

på cirka 100 meters avstånd. Jag knäppte tio bilder och hade väl ingen större förhoppning att någon skulle bli bra, men när jag senare tittade på bilderna blev jag glatt överraskad. Bilderna blev ganska skapliga om än inga toppfoton. På en timme såg jag nog tio gånger fler ringtrastar än jag gjort sammanlagt under hela mitt liv förut. Förvånande var att både björktrast och rödvingetrast också häckade bland stenblocken på kalfjället.

Fjällabb

Klockan gick alldeles för fort och det var hög tid att gå mot Vassijaure och tåget söderut. När jag närmade mig en jokk, och ett vad över denna, hörde jag några rop som jag inte kände igen. Vad var det tänkte jag, men nästan i samma stund såg jag tre fåglar flyga upp från andra sidan av jokken. Fjällabb!! Det var minst tio år sedan jag såg arten och låtet hade helt försvunnit ur minnet. Tyvärr tog alla tre

fåglarna höjd och verkade försvinna i riktning västerut. En fågel vände dock tillbaka och slog ned ett par hundra meter från där jag stod. Jag vadade snabbt över jokken utan att ta av mig stövlarna och fick givetvis in vatten i den ena. Nu lättade fågeln igen men satte sig snart ned på en liten ås. Fotograferingen började på säkert 400 meters håll och som vanligt gick jag närmare och närmare. Kort på kort blev taget och till sist var jag så nära att fågeln täckte hela kamerabilden. Jag var på bara 15 meters håll men underligt nog så satt labben kvar. Jag tog bilder från olika vinklar så länge att jag till sist nästan ledsnade

att knäppa. Troligtvis var det frågan om kringstrykande fåglar som inte häckat då det var väldigt dåligt med gnagare och lämlar i området.

Nu var det inte alls långt kvar till stationen och 20 minuter försenat dök Connex tåg upp. Morgonen därpå var jag hemma i Hudiksvall igen, långt ifrån stenblocken i ringtrastarnas dal.

PS. Jag glömde berätta om grönbenan som jag knäppte i Stordalen men det kanske blir en annan gång men så här såg den ut i alla fall. Se nästa sida. **DS**

Fjällabb, Kärkevegge juli 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

Grönbenä i Stordalen sommaren 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

Gammal tallstrandsskog. Foto: Lars-Göran Lindström.

Hornslandet-Ekopark

Hornslandet är med sin säregna natur ett populärt område för friluftsliv och naturupplevelser. Karaktäristiskt för Hornslandet är klapperstensfälten och den brandpräglade kusttallskogen med många riktigt gamla tallar. Här finns Sveriges äldsta tall på över 750 år. För att bevara och restaurera den unika mångfalden på Hornslandet har Sveaskog valt att göra området till ekopark.

EN EKOPARK ÄR ETT STÖRRE sammanhängande landskap med stora ekologiska värden. Minst hälften av den produktiva skogsmarken används för naturvård. I ekoparken kommer Sveaskog både att bevara och aktivt restaurera biologisk mångfald.

Skogsbruk kommer att bedrivas men anpassas till ekoparkens särskilda natur- och kulturvärden. I ekoparken styr ekologiska värden över ekonomiska, samtidigt som skogens betydelse för friluftslivet och människans välbefinnande sätts i fokus.

Ekoparken bevarar och förändrar

I en skötselplan för Hornslandet har Sveaskog beskrivit åtgärder som kommer att göras och flera långsiktiga mål för naturvärden, som visar hur Hornslandet kommer att se ut i framtiden.

	idag	imorgon
Tallskog med höga naturvärden %	4	29
Granskog med höga naturvärden %	1	5
Lövskog/lövrisk skog med höga naturvärden %	2	8
Lövrisk produktionsskog med höga naturvärden %	0	4
Produktionsskog utan höga naturvärden %	93	54
Jättelövträd antal	1000	5000

Tallskog

Flera av Hornslandets tallskogar har varit med om upprepade skogsbränder. I de brandpräglade skogarna kan den sällsynta tallkapuschongbaggen och andra hotade insekter, som är beroende av bränd skog, finna ett livsrum. För att gynna dessa arter kommer Sveaskog att genomföra naturvårdsbränningar i vissa tallskogar. Många tallskogar kommer dock att lämnas helt orörda för att kunna bli riktigt gamla.

Granskog

Granskogens utbredning på Hornslandet är sparsam. En mängd arter, inte minst vedsvampar, är beroende av granskogen för sin överlevnad. På Hornslandet kommer Sveaskog därför att lämna många gransskogar orörda, så att de kan utvecklas till gamla grannaturskogar.

Lövskog och lövrisk skog

Med tanke på sitt geografiska läge har Hornslandet ett stort inslag av lövskog. Lövskogen gynnar många arter och bidrar till en rik flora och fauna. Sveaskog kommer att bevara och

skapa mer lövskog, Det gör vi genom att ta bort gran och tall i unga lövskogar, hålla efter inväxande gran i gammal lövskog samt genomföra naturvårdsbränning i skogsbestånd som kan utveckla lövskog.

Produktionsskog

Skogsbestånd utan höga naturvärden kommer Sveaskog att använda för produktion av virke. Vid gallringar och avverkningar i dessa skogar kommer Sveaskog att ta generell eller förstärkt naturhänsyn (5-40 procent av skogen lämnas här för naturvård). Anpassade avverkningsmetoder används längs trafikerade vägar och leder.

Jättelövträd

Jättelövträd av björk, asp och al är viktiga för insekter och fåglar. Sveaskog kommer att öka antalet jättelövträd på Hornslandet genom att spara träd som har förutsättningar att bli riktigt stora och rensa bort träd runtom dem, så att de får ljus och näring.

Från kobbar till halvö

Hornslandet var från början flera små kobbar som växte samman genom landhöjningen. Vid tiden för Kristi födelse hade öarna bildat en större sammanhängande halvö. Idag är Korsmyrberget, som även kallas Hällsjöberget, Hornslandets högsta punkt med sina 108 meter över havet.

När landet reste sig ur havet sköljde vågorna bort mycket finkornigt och lättflytande material. De större stenarna blev kvar och slipades runda av vågskvalpet. Så bildades Hornslandets karaktäristiska klapperstensfält. Människor sökte sig tidigt till Hornslandet. Än idag finns labyrinter, gravrösen och andra fornlämningar bevarade från brons- och järnåldern.

Välbevarad fiskebebyggelse

Fisket har tillsammans med skogen varit en

Klapperstensfält på Hornslandet. Foto: Lars-Göran Lindström.

viktig inkomstkälla på Hornslandet. Fiskelägena har varit i bruk sedan 1500-talet. Fortfarande finns yrkesverksamma fiskare på Hornslandet och välbevarad fiskebebyggelse i Hölick och på Kuggörarna.

De gamla fiskekapellen används fortfarande vid så kallade prästhelger, vigslar och barndop. I Hölick finns en populär gästhamn och miljön hålls levande eftersom de gamla skärboningarna blivit fritidshus.

Stor nöd efter midsommarbrand

På midsommardagen 1888 började det brinna i närheten av Färdsjö, nordväst om Hornslandet. Vinden tilltog och större delen av ön blev eldhärjad. För människorna på Hornslandet var detta en stor tragedi. Nöden var stor och många tvingades flytta för att kunna försörja sig.

Efter branden fortsatte man att avverka i den skog som överlevt eldens härjningar. Trots detta finns fortfarande tydliga spår av branden, i form av så kallade brandljud samt förkolnade stubbar och döda träd.

Platser värda att besöka

Se karta nästa sida

3 Hölickgrottorna ligger på Hornslandets

sydspets, i Hölicks naturreservat. Med sina 1340 meter är de Europas näst längsta system av urbergsgrottor.

5 Södra- och norra lindreservatet har ett för trakten ovanligt omfattande inslag av lind. I lindreservatet växer även krävande kärleväxter.

6 Södra och norra askreservatet är en skogshistoriskt intressant miljö med omfattande askbestånd.

7 Lövsalen är ett cirka 200 hektar stort område med en rikt varierad natur. I Lövsalen finns mycket asp och björk, som är värdefulla trädslag för fågellivet.

8 Klibbalsreservatet är ett lövdominerat blandbestånd på mycket bördig mark. Floran är rik med bl.a alskogsvingel, dvärghäxört, myskmadra och lundstjärnblomma.

9 Hornslandets klapperstensfält har vackert utformade strandvallar. Förutom några enstaka martallar är fälten till största delen helt öppna.

13 Rikstensberget erbjuder en vacker vy över havet mot norr.

Synpunkter på Ekopark Hornslandet från Hudiksvallsregionens fågelklubb

Bakgrund

Hornslandet har sedan lång tid tillbaka varit ett givet utflyktsmål för natur- och fågelintresserade. Fågelskådandet på Hornslandet var under 50-, 60-, och 70-talet i huvudsak inriktat på skogens fåglar; orr- och tjäder spel lockade många, men framför allt var det områdets variation av såväl nordliga som sydliga arter som gjorde Hornslandet attraktivt.

Nordliga arter som hökuggla och varfågel häckade redan på 60-talet sida vid sida med sydliga arter som mindre flugsnappare och entita. Den mycket höga lövandelen till följd av branden på 1800-talet gjorde att hackspettarna trivdes på halvön. Bland alla hackspettsarterna måste framför allt framhållas den vitryggiga hackspetten som häckade på Hornslandet fram till början av 80-talet, ett av artens sista tillhåll i Hälsingland innan den utrotades från landskapet. Mindre hackspett och tretåig hackspett, liksom den sydliga gröngölingen häckar fortfarande och gråspetten har alltid haft ett starkt tillhåll på Hornslandet, minst 5 par häckar här. Sedan 80-talet har intresset bland fågelskådare för Hornslandets skogslevande fåglar minskat till förmån för fågelskådning längs kusten. Höst och vår passerar stora mängder sjöfåglar och under vintern rastar mycket fågel utanför Kuggören och Hölick. Lokaler som inte bara lockar lokala fågelskådare utan även ornitologer från omgivande landskap.

Hudiksvallsregionens fågelklubb ordnar regelbundet exkursioner till Hornslandet. Fågelklubben har satt upp en hel del fågelholkar såväl för småfåglar som för ugglor. Ringmärkning har bedrivits vid Hölick under höstarna i slutet av 80- och början av 90-talet. Sedan drygt 10 år bedrivs också ringmärkning av skärgårdsfåglar på mindre skär längs kusten. Kring Hornslandet har

detta huvudsakligen berört Halvarskär och i viss mån Hästholmen i norr. Ringmärkning har även skett i en del rovfågelbon; fiskgjuse, ormvråk och duvhök de senaste årtiondena. Stödutfodring av havsörn har skett sedan slutet av 70-talet till vintern 2001/2002, men har de senaste vintrarna ej kunnat genomföras på grund av svårigheten att få tag på tillräckligt med foder. Örnutfodringen har bedrivits av Gävleborgs Läns Ornitologiska Förening, under vilken fågelklubben fungerar som lokalförening.

Synpunkter på bildande av ekoparken

Av ovanstående torde framgå att Hornslandet spelar en viktig roll får fågelintresset såväl lokalt som regionalt. Givetvis är bildande av Ekoparken, med ett starkt naturskydd, i stort sett bara positivt. Framför allt är det viktigt att lövskogarna gynnas i ett framtida skogsbruk på halvön, att låta äldre skogar stå orörda i så stor omfattning som möjligt, att lämna döda och nedfallna träd samt undvika alltför hård gallring. Fågelklubben vill dock föra fram ett antal specifika synpunkter som Sveaskog bör beakta i skötseln av ekoparken:

- På Hornslandet finns ett stort antal sjöar och tjärnar som under årens lopp fungerat som så kallade fiskesjöar. Under 60- och 70-talet rotenonbehandlades majoriteten av vatten och inplantering av fisk har skett i stor skala. Vid framtida exploatering är viktigt att känna till vattnens fågelfauna. I många sjöar häckar störningskänsliga arter som stor- och smålom, trana och under senare år även sångsvan. Dessa arters häckning är många gånger inte förenliga med ett intensivt fritidsfiske. Förbättrade häckningsmöjligheter för bland annat smålom kan skapas genom att inventera sjöar och tjärnar där det finns flytmossa, skära av lämpliga delar och bogsera ut dessa och på så sätt skapa små öar där smålommen kan häcka. Inventeringar bör

genomföras för att öka kunskapen om sötvattensfåglarna på Hornslandet.

- Inventering och bevarande av tjäderspelsplatser.

- Det kartmaterial som vi fått ta del av har varit svårtolkat, och vi vill därför speciellt peka på idag oskyddade områden som är särskilt värda att skydda på grund av fågelfaunan:

1 Lövområdet väster om Hällkroksklippan fram till gränsen för naturreservatet (Lövsa-len), ett mycket viktigt område för hackspettar.

2 Området väster om Lilla Hällsjön, här har tretåig hackspett och gråspett häckat.

3 Hällängsberget. Hög lövandel, gråspett.

4 Halvarskär och Hästholmen. Rikt fågel-liv och viktigt häckningsområde för många arter som kan påverkas av alltför intensivt friluftsliv.

- Fågelklubben kommer även i framtiden att fortsätta med att arrangera exkursioner till Hornslandet, sätta upp fågelholkar och förhoppningsvis bedriva utfodring av havsörn och vi hoppas att detta kan ses som en tillgång vid bildande av ekoparken.

Sångsvan, april 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

Fjällgåsrapport

2004

Lars-Göran Lindström

REDAN DEN SJUTTONDE APRIL kom de första fjällgässen tillbaka efter att ha tillbringat vintern i Holland. Det var nio gäss som ingick i den första flocken. Sedan följde nya flockar och i

början av maj rastade 44 gäss. Mest höll de till i Fiskeby. Innan mitten av maj så hade minst 54 stycken rastat i vår omgivning. Av dessa var åtminstone 14 fåglar födda förra året. Överlevnaden bland ungfåglar är alltså fortfarande mycket hög.

Som vanligt återkom de första gässen i slutet av juni. Sammanlagt var det 22 som valde att utföra sin ruggning i Lillfjärden. För första gången så ingick inte tre märkta fåglar (831, 059, 093) i den gruppen. Däremot 414 och 415 som båda genomfört lyckade häckningar de senaste tre åren. Detta tydde på att det kunde bli en sämre häckningsframgång detta år.

Den 24/8 observerades de första kullarna. Två par, alla föräldrarna omärkta, med fyra respektive en unge. Totalt 45 fåglar. Några dagar senare hade antalet ökat till 66, fortfarande bara fem ungfåglar.

Det fanns dock hopp om att någon kull till skulle kunna dyka upp, för Bosse F hade när han var uppe i häckningsområdet observerat att en annan märkt fågel, 088, hade inlett häckning tillsammans med sin omärkta hona. Och mycket glädjande så kom det flera ungar. Den andra september sågs två nya kullar, en fyrukull med omärkta föräldrar och så 088 med två ungar. Totalt så blev det alltså 11 ungar i år. En sämre siffra än de två senaste åren troligvis beroende på dåligt väder på försommaren uppe i fjällen.

I skrivande stund så rastar nu minst 77 individer (det kan vara någon till) i Hudiksvalls-trakten. Dessutom så rastar fyra stycken i Sundsvall. Totalantalet har trots det inte så lyckade häckningsresultatet ökat något sedan förra året.

Glädjande nog så verkar det som om de gäss som är omärkta och alltså födda i frihet, i häckningsområdet, lyckas bättre med häckningen än de som är märkta och födda i fångenskap. Hoppas att nästa år blir bättre vädermässigt. Då kanske hundravallen sprängs.

Tisdagsexkursioner

Våren 2004

Karin Svensson

13/4

Äntligen dags för årets första tisdagsexkursion. Det var nog många som längtat ut till vårfågellarna för trots påsklov och många bortresta var vi ändå 17 stycken deltagare. Kul! Första platsen vi besökte var Fiskeby där flera för första gången detta år fick höra storspovens härliga läte. Ganska många rastande grå- och kanadagäss samt några tranor. Från Fiskeby vidare mot Hälsingtuna. Efter röjningen runt Tunasjön har man nu bra utsikt över sjön från församlinggården vid Hälsingtuna kyrka. Två sädesärlor sågs vid iskanten men roligast var ändå den jorduggla som kom flygande rakt över oss från väster. Snällt nog

kom den tillbaka efter en liten stund och slog sig till och med ner på en stolpe så att alla fick se den riktigt bra. Sista stället denna kväll blev Nylandet där vi fick njuta av både hanne och hona blå kärrhök som jagade över åkarrarna. Övrigt på Nylandet var stenfalk, tornfalk och en fin flock med 59 stycken tranor sträckande mot norr.

20/4

Femton deltagare var samlade nere vid Lillfjärden kl. 17.30. Malgrynnan blev första platsen denna kväll. Bland de rastande änderna fanns bland annat fyra par stjärtänd och en hanne salskrake. Den enda vadaren, som bara ett fåtal lyckades se, var en ensam större strandpipare. Vid Fiskeby hade vi hoppats vi få se de nyligen anlända fjällgässen, men de höll sig väl dolda i vegetationen och bakom ladorna. Vi fick istället nöja oss med en gravand som funnits i Fiskeby den senaste veckan. Från Fiskeby vidare ut till Vallaviken, där man har bra utsikt över stora delar av Hudiksvallsfjärden. På våren brukar det ligga mycket rastande sjöfågel i fjärden, så även den här kvällen. Stora flockar med vigg, stor- och småskrake. Antalet skäggdoppingar var över 50 och antalet storlommar cirka 30.

27/4

Även denna kväll började vi att åka till Malgrynnan. Det var betydligt mindre fågel än förra tisdagen. Några stjärtändar var kvar och rätt mycket vigg och storlom. En lom i vinterdräkt långt ut tittade vi på en lång stund innan vi kunde artbestämma den till en smålom. Inga vadare den här kvällen heller. Vidare till Fiskeby där vi bland annat fick se de rastande fjällgässen. Tunasjön spanade vi av både från Hälsingtuna kyrka och från Brolin-vallen i Finflo. Ganska fågeltomt, men vi fick i alla fall njuta av ett par salskrake som rastade i sjön, vilka otroligt vackra fåglar. Kvällen avslutades med att vi åkte till Hög för att

Forsärla vid Hamreströmmen maj 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

lyssna efter trädlärkorna som brukar hålla till vid grustaget. Vi lyssnade från ett par olika platser, men inga trädlärkor hördes sjunga.

4/5

Halvdåligt väder, ganska kallt och dimma, vilket kanske var anledningen till att antalet deltagare bara var åtta stycken. Färden gick denna kväll till Enånger, där vi började att skåda vid Borka brygga som är en utmärkt lokal för rastande vadare. På de fina dystränderna gick massor av grönbenor, rödbenor, gluttsnäppor och brushanar. En svartsnäppa hittade vi lite längre upp mot ån. Vid Borka fick flera av oss också se de första ladu- och hussvalorna för året. Det var nog många som undrade hur de stackars svalorna skulle kunna hitta några insekter i kylan. Från Borka åkte vi vidare till Sivik, där både skäggdopping

och trana redan gått till häckning och låg och ruvade. Efter en stunds spaning hittade vi också den hanne snatterand som setts i Siviksfjärden under gårdagen. Även här fanns mycket svalor som födosökte över vattenytan, men på grund av dimman var det svårt att artbestämma dem. Innan vi återvände mot stan hörde vi också en mindre hackspett som trummade.

11/5

Den här kvällen var det dags att åka till Nordanstig där vi började vid Ornskarpen. Bara cirka fem grader varmt och en isande kall vind från havet, så de deltagare som inte hade tagit på sig långkalsonger var nog ganska avundsjuka på de som hade det. En stor svärm av hundratals ladu-, hus- och back-svalor födosökte över udden, en mäktig syn.

På vadarfronten var det ganska magert, några brushanar, ett tiotal större strandpipare och en roskarl. Från Ornskarpen vidare till det natursköna Holm. På grund av vädret var det ont om sångare som sjöng i lövskogen. Två trädgårdssångare trotsade dock kylan och lät oss lyssna till sin sång och en gröngöling ropade en bit bort. Sista platsen denna kväll blev Sågtäkten, som visade sig vara ett riktigt "höjdarställe". I den grunda havsviken rastade inte mindre än 16 stycken svartsnäppor, som vi kunde njuta av på riktigt nära håll. En otroligt fin observation. Bland alla änder som låg i viken lyckades vi hitta en hanne brunand och en hanne årta. Två fiskgjusar som gled in över viken för att fiska fick avsluta kvällens exkursion.

18/5

Vårens sista tisdagsexkursion gick till Näs-viken. Först skulle Hamreströmmen besökas. Där väntade en riktig höjdare. Häckande fors-ärla. Näs-vikenborna hade hittat häckning någon vecka tidigare men lyckats hemlighålla den så vi fick verkligen en glad överraskning. Tack Stig och Hugo. Vi vandrade vidare efter den nedlagda järnvägen mellan Ljusdal och Hudiksvall. Sjungande härmsångare, grönsångare och ett par näktergalar hördes och en vacker törnskatehanne visade upp sig på närhåll till alla deltagares glädje.

Kvällen avslutades med ett besök till fågel-tornet i Hålsjövik. Grönben, rödbena, gluttsnäppa och givetvis gråhakedopping fick bli ett bra slut på en fin kväll.

Vit stork vid Vallsta maj 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

Ovanligt fågelbesök 1

I MAJ BESÖKTE TVÅ VITA STORKAR Vallsta efter

Ljusnan. Båda storkarna var omärkta och kunde därför inte härstamma från storkprojektet i Skåne, utan kom troligtvis från någon av de baltiska staterna. Storkarna stannade cirka en vecka.

Tjejskådning

13 maj 2004

Annica Brun

SÅ VAR DET ÅTERIGEN DAGS för klubbens årliga upplaga av tjejskådning. Som vanligt träffades vi, förväntansfulla skådare med välfyllda fikaryggsäckar, nyputsade kikare och mer eller mindre flitigt använda fågelböcker vid Lillfjärden. Dagens guide, Karin, kom med andan i halsen och håret på ända, lite nyvaken men inte försenad. Så kan det gå om man går på kommunfest dagen före.

Det var en skön morgon att skåda fågel. Vi åkte först till Tunasjön, en pålitlig lokal om man vill se änder, gäss och snäppor. Den

bruna kärhöken visade sig också. Hackspettar såg vi inte men de trummade ivrigt i asp-skogen.

Vi körde sedan söderut ner till Borka brygga. Där var båtägarna i full gång med att lägga i sina skönheter. Vi plockade ut ryggsäckarna ur bilarna och en del prioriterade fikaten, andra skådandet. Många av fåglarna kunde vi identifiera och som alltid så lärde vi varandra. Just då var jag bombsäker på hur man skiljer en mosnäppa, en brushanehona och en gluttsnäppa. Idag är jag inte lika sten-säker...

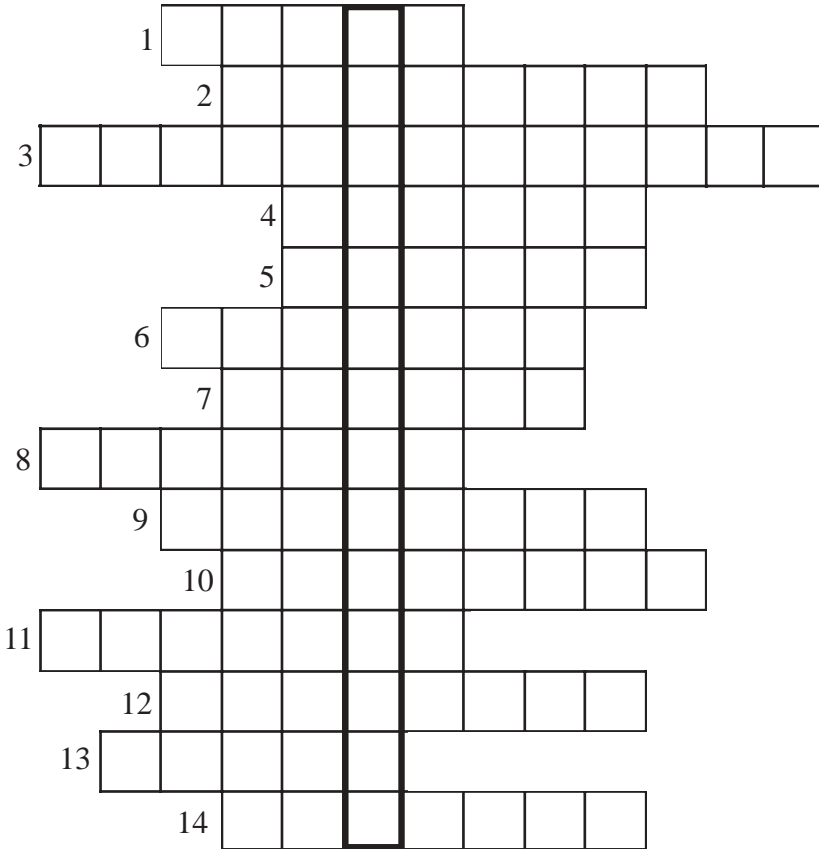
Vi fortsatte mot nya biotoper i jakt på flera och gärna nya arter. En förhoppning var att få se en liten skymt av stjärntmesen som ska finnas i Fläckaviken. Men återigen grusades förhoppningen, en annan gång kanske. Men vi fick se och höra många andra arter i lövdungarna.

På väg tillbaka till bilarna tog vi en fika till. Trots några regnstänk där på slutet kunde vi konstatera att vi återigen haft en lyckad förmiddag tillsammans. Under den gemensamma utflykten noterades 47 olika arter och med de tre arter (trana, turkduva och rödvingetrast) som undertecknad såg på väg in till stan från Forsa så nåddes det magiska 50-talet.

Turkduva, maj 2004. Foto: Lars-G Lindström.

Tävling

I detta nummer av Nattvakan utgörs tävlingen av en ordfläta. Genom att lösa de vågräta orden med hjälp av ledtrådarna på andra sidan, får man i de inramade lodräta rutorna namnet på en art som många av landets ”kryssare” drömmer om att upptäcka.

Skicka in din lösning senast den 15/12-2004 till:

Karin Svensson
Blockvägen 16 F
824 34 HUDIKSVALL

eller e-post: karin.svensson@hutb.se

En vinnare får CD-skivan ”Trädgårdsfåglar”, med läten på 50 av de vanligaste arter som vi har omkring oss.

- 1 Finns både svart och vit
- 2 Arenaspelare
- 3 Himlaget
- 4 Har egen dag i Falsterbo
- 5 Mes i söder
- 6 Anka med färg i namnet
- 7 Klunkar i skogen
- 8 Mästersångare i fjällen
- 9 Nattvaka
- 10 Färggrann tistelfröspecialist
- 11 Blomman
- 12 Rojalistisk rovis
- 13 Hos oss oftast grön eller grå
- 14 Har svart kindfläck

Vinnare av bildtävlingen i Nattvakan 1-2004 blev Mats Åberg, Hudiksvall.

De rätta svaren var:

Bild	1	Ängspiplärka
	2	Björktrast
	3	Större strandpipare
	4	Brunand
	5	Buskskvätta
	6	Drillsnäppa
	7	Skrattmås
	8	Gluttsnäppa
	9	Gråhakedopping
	10	Stenskvätta
	11	Grönsiska
	12	Gråsparv
	13	Ljungpipare
	14	Mindre strandpipare
	15	Grönbena
	16	Rödbena

Mandarinand i Iggesundsån, maj 2004. Foto: Lars-G Lindström.

Ovanligt fågelbesök 2

I MAJ BESÖKTE TVÅ MANDARINÄNDER Iggesundsån under ett par veckor. Mandarinanden

häckar normalt i östra Asien, men en förvildad stam finns i Storbritannien sedan början av 1900-talet. Även om fåglarna var parkrymlingar eller kom från England så var det en upplevelse att få se de osannolikt vackert färgade fåglarna.

Slaguggla, juni 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

Fortsättning från sidan 3

område under påskhelgen. Andra intressanta iakttagelser i april var gravänder i Fiskeby och Hålsjö och svart rödstjärt på Hölick. Två hannar mandarinänder dök upp vid Iggesund och trots att de ju måste räknas till avdelningen förrymda fåglar så var de oerhört vackra att beskåda. En mycket oväntad observation gjordes vid Ornskarpen den 25 april då två kustsnäppor rastade här, en art som bara ses tillfälligt på våren och då i mitten av maj, annars är ju hösten den enklaste perioden på året att stifta bekantskap med denna högarktiska vadare. Minst lika oväntade var de tre rastande berglärkorna vid Hålsjö. Berglärkan har ju under senare år blivit mycket ovanlig i de svenska fjällen och fynden i våra trakter är nu långt från årliga.

I början av maj tutade en rördrom i Tunasjön. Forsärlor hade setts redan i april och i maj så hittades häckningar, bland annat i Näsvisken, Gränsfors och Bergsjö. Arten är ju riktigt tidig som häckfågel och ungarna i Näsvisken lämnade boet före maj månads utgång. Förutom de tidigare nämnda rariteterna på Gran så kan framhållas spetsbergsgås och

svarttärna vid Tunasjön när det gäller oväntade fynd i maj.

Efter flera år med dålig eller medelmåttig sorktillgång så verkar åtminstone de nordliga och västliga delarna av vårt område i år haft en riktig sorktopp. Som ett ”bevis” för detta så var faktiskt hela fem av de sex tornfalksholkar som vi satt upp i trakten Ilsbo-Kitte besatta. Falkarna hade också stora kullar, 5-6 ungar fick trängas om utrymmet. I Hassela konstaterades häckning av den ovanliga hökugglan och även fler slagugglehäckningar hittades än under de senaste åren.

Bland andra ovanliga häckfåglar i vårt område kunde konstateras att den vitkindade gåsen för första gången häckade i Nordantigs kommun. Kullar sågs på 2-3 lokaler, men det är oklart hur många par som häckade, sedan tidigare finns ju arten häckande i Hudiksvalls skärgård, främst vid Tuna-Olmen. Här sågs 29 fåglar i slutet av juli.

På sommaren brukar det vara glest med observationer av ovanliga arter. Två intressanta iakttagelser förtjänar dock slutligen att nämnas; turturduva i Tosätter i början juli och härfågel i början augusti på Hölick.

Silvertärnsunge på Gammelsten. Foto: Lars-Göran Lindström.

En dag på havet

Ringmärkning av havsfåglar

Mats Sundkvist

Varje sommar märks sjöfågel efter Hälsingekusten. Det område som jag brukar vara med på omfattar sträckan från Arnövik i söder till Stocka i norr. Ansvaret delas mellan Mats Axbrink och Kenneth Karelius, själv står jag för transporten från Dressviken.

MÄRKNINGEN DELAS IN I TVÅ TILL TRE olika omgångar, eftersom sjöfågeln häckar på olika tider. Under den första turen är det grå- och havstrut som märks. Vi kollar då även kända häckplatser för andra arter. Första turen går norrut mot Vitskär. Efter vägen brukar vi

stanna till vid Gammelsten för att räkna silltrutarna. Det brukar vara 80-130 st som sitter på holmen. Sedan fortsätter vi mot Hattgrund där det finns en stor tärnkoloni, både fisk- och silvertärna häckar på denna ö. Antalet häckande par varierar mellan olika år.

Tordmular på Gran, maj 2004. Foto: Lars-Göran Lindström.

År 2003 upptäckte vi att några tärnor fanns vid en annan holme, Biskopen, där vi senare kunde konstatera lyckade häckningar och flera ungar kunde märkas. Där fanns även varnande rödbena och en snatterand kom inflygande och slog sig ned bland gräsänderna.

Vidare norrut ser vi de första tordmularna dra förbi. Vi stannar på Vitskär där den berömda silvertärnan som märktes 2003 senare återfanns död på ön Stewart Islands söder om Nya Zeeland efter att ha flugit minst 2500 mil. Här brukar vi märka havs- och gråtrut, fisk- och silvertärna, fiskmå, roskarl och labb. Tyvärr var det ingen häckning av labb i år, endast en fågel observerades på ön.

Nu har vi tre holmar kvar längre norrut, Korvgrund, Skottstenarna och Remmarharet. Där häckar tobisgrissla, tordmule, havs- och gråtrut och fiskmå. Tyvärr har vi

förlorat två fina arter som häckade här tidigare. Det var skrântärna och skärpiplärka. Att söka efter tobisgrissle- och tordmuleungar är evigt krypande då ungarna ligger långt in i hålor bland stenar och klippblock.

Efter att ha klarat av de tre öarna åker vi söderut till Halvarskär där en stor tärnkoloni häckar. Fram till 2001 fanns endast ett fåtal häckande par, men populationen har sedan dess ökat kraftigt. Troligtvis har dessa tärnor flyttat från Laksbäckgrund där det tidigare häckade ett 20-tal par men nu endast 2-5 par.

Efter någon vecka gör vi en resa till för att märka de ungar som är födda senare. Varje resa brukar ta mellan fem till åtta timmar.

Vi som brukar vara med är Mats Axbrink, Kenneth Karelius, Lars G Lindström, Karin Svensson, Seve Sundkvist, Krister Karlsson och undertecknad.

Bildvisning 9/11

Tid: 19.00
Plats: CUL (f.d. Lansen)
Ansvarig: Karin Svensson, 0650-175 37

Sven Norman visar bilder och berättar om en resa till Shetlandsöarna. Vi får bland annat se fågelberg, vacker natur, storlabbar och många flera exotiska arter. Fika.

Nyårsexkursion 1/1

Tid: 08.00
Plats: Lillfjärden
Ansvarig: Mats Axbrink, 0650-963 87

Årets första höjdpunkt. Skall det äntligen bli så att det ses 50 arter denna första dag på året. Ett par år i rad har årets första dag gett 49 arter. Nu är det äntligen dags?

Filmkväll 25/1

Tid: 19.00
Plats: CUL (f.d. Lansen)
Ansvarig: Karin Svensson, 0650-175 37

Bernt Persson kommer och visar sin film om fåglarna på soptippen eller om den inte är riktigt klar några andra av hans många filmer. Fika. Entré 20kr.

Ugglexkursion 8/3

Tid: 19.30
Plats: Lillfjärden
Ansvarig: Mats Sundkvist, 0650-167 29

Årsmöte 15/3

Tid: 18.30
Plats: Räddningstjänsten

Sedvanliga årsmötesförhandlingar. Mats Axbrink visar bilder och berättar om en fågelresa till Turkiet. Fika

Månskensvandring 25/3

Tid: 18.30
Plats: Gnarpsskola
Ansvarig: Lars Norman, 0652-206 61

Månskensvandring i skogen med ugglelyssning tillsammans med Nordanstigs naturskyddsförening. Medtag fika och korv.

